

ACC. N:R M. 12830: 1-15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Emeli Leander, Vislanda*
Härad: *Mbo* Berättare: *" "*
Socken: *Phatelör* Berättarens yrke: *småbrukare*
Uppteckningsår: *1953* Född år *1885* i *Phatelör*

Marknader och marknadspresor. sid. 1-15. N. N. 45.

Marknaden.

För mycket länge sen fanns det en marknad
invid Gottåsa. Den låg intill stora lands-
vägen, som går förbi nämnda gård. Kristina
Nilsson, Sverinman De kasa Miranda, Sjöng
som barn på denna marknad. Man kan
förstå att det var livligt på denna tid då
brännvinet var billigt, och jöstgivaregården
nära intill, men ordningsmakten var nog
sträng också, och på en av backarna i
Gottåsa hade de varit en galge,
att hänga missdådare. De fingo hänga
till dess de togs ner av mästerna och
begravdes på platsen. Det kunde hända att
tättare fingo sköta sådana begravningar.
Men det kom andra tider. Det blev järn-
vägar. Då flyttades marknaden till
Wislanda. Där började uppstå ett sam-
hälle.

N. M. 45
1

Där var även en stor kreatursmarknad.
Där köptes och såldes mest kor, "Uppköpara"
gingo omkring och köpte fäkratur. Sedan
gick det vagnslaster av djur åt skilda hll.

I motsats till Götåsa låg Vislands mark-
nadsplats tämligen lågt. Vid höstens marknad
blev det ofta tämligen "kortigt". Då mycket
folk gick fram och tillbaka. Man kan ännu
se några sandkullar i Götåsa. De äro ännu
ett minne av en för gängen tid. På dessa
kullar växer ingenting vidare, blott några
större träd. Den platsen var allra lämplig
som marknadsplats. I Vislanda hölls
marknad 2 gånger om året i april och
i september, vanligen i mitten på månaden,
men inte alltid samma datum. Den
hölls blott en dag och hade intet gätt.
göra med & helgdagar

ACC. N:R M. 12830:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

Småland
Albo hd.
Skatelövs sn.
1953

uppt. E. Jekander, Vislanda
f. 1885 i Skatelöv

Emellertid kan det sägas att vislanda varit
den mest besökta marknaden på denna orten.
Den, som bodde långt ifrån tog nog med
sig vad han hade. De, som inte hade häst-
skjuts fingo gå, de stoppade lite smörgåsar
i "lounnan" fickan. Den, som brukade sprit,
lade gärna en liten tunn lounneflaska i
rocken om han ledde kreatur, bekväms
de ju. De, som hade dräng låta honom "läa"
kreatur te "maken", under det att husbonden
åkte efter häst. De, som ledde djur voro
nästan blädda, som i vardaglag. I vagnslåden
hade de åkande sin förtäring. Det var ett
brokigt fir längs vägarna. Det hände att man
hörd hästskjuts i sakta mak, och hade kor
beundna vid vagnen. Det var drygt, att åka
så långsamt, som korna kunde gämen.
Den åkande hoppades på att göra goda

4

Småland
Albo hd
Skatelövs sn
1953uppt. E. Lekander, Vislanda
f. 1885 i Skatelöv

affäras det vill säga att sälja korna och sedan åka dess fortare hem. Vidare syntes skjutsar med hemslöjd. Träskärlen sken i morgensolen, laggkärl och alla slag av trävaror tronade på en del skjutsar. Likaså massor av enekaror och mindre slag av korvar. Somliga förde "grynassäll" kador och allt, som tillhörde ett hushåll. Tinare saker tyges och dylikt varo packade i stora lådor och koffertar och voro alltså inte synliga, förrän de kommo till ort och ställe. och packades upp. Vidare var det tättare med mest barn på sitt skjuts. De skulle te "maken" för att byta hästar. Tigenarna skulle tjäna en slant med att spå folk o. s. v. Tar talade om att i hans barndom forstades to en vilda djur. Tigrar, björnar o. s. v. i den vägen längs landsvägen, för att visas på marknaden.

Det är att berätta om "Vestana maken",
sådan den var för 60 år sedan, då fick
jag löfte att följa med vår piga till Vislanda.
Hon var 16 år gammal, att hon skulle
det var klart för det skulle alla, som tjänte
Vi bläddre oss på samna vis, som vi beskade
då vi skulle ut... Fort vore vi färdiga och
vi gingo ner till Torne för att passa på
morgontåget, som gick åt Vislanda. Tåget
var överfullt. Det syntes genast att något
ovantligt var på färde. Det fanns nog några,
som inte vore, om inte precis fulla. dock
inte heller nyktra. Det gick fort, att kom-
ma till ort och ställe. Tåget stod där en stund.
Ett myllsande liv rådde. Massor av alla
slags varor vore sedan uppsadade på
bord och även på marken vore en del att
beskåda. I ett hörn stod en del rådos

Småland
Albo hd
Skatelövs sn.
1953

uppt. E. Iekander, Vislanda
f. 1885 i Skatelöv

med smågrisar, dessa gävo sitt misnöje
Tillkänna genom skrik och gsgutande.

Det var inte grisar vi ville se utom allt det
grassa, som köpmännen hade i bodarna.

Det var långa rader av bodar, på den tiden,
som voro av trä. De voro väl smokrade små
påkarr. Där var hyllor inne och ett bord att

lägga varorna på. Där var flera tältgator,
och salustånd på den tiden, där gick en

brokig ströim av människor av alla åldrar,
inest ungdoms, från landsbygden. Där fanns
ju alla tänkbara artiklar, dräktis för män

och kvinnor, olika slag av tyg. Tyger, som
voro bra mycket bättre till kvalité än nu-
tidens, flera bodar hade ylle saker, strempor,

vantar, mössor och sjalar i alla färger.

De äro ju inte på modet nu. Det fanns

även underkläder av alla slag.

Det är inte lätt, att säkna ussp allt, som
salufördes på en gammaldags marknad.
Emaljkarlen breddes ut på marken liksom
Träskål och blåckkäst. Hängs vägen var
en myckenhet koramellstånd. Blande dem
var "polkagrisar" rätt vanliga. I ett hörn stod
något konstigt föremål, som gav ett konstigt
ljud ifrån sig. Man sade, att det var en
"Talmaskin". Den var försedd med slangar,
som sattes om öronen. På det viset kunde
tal och sång höras. Det var väl den tidens
gramofon. Sedan vi köpt några smasker
och en påse konfekt, så måste vi titta på
karusellen, skjutbanan, gungan och många
andra liknande nöjen. Ett gunga var
soligt. Skjutbanan drog den mesta publiken
bland den manliga ungdom. Karusellen var
på den tiden mycket utstyrd. Långa

gula fransar hängde runnt omkring taket
Man kunde sitta till häst eller åka i båt
eller i vagn hur man behagade. Den gick
runnt i lagom fast. Det stora positivets
toner hördes långa vägar. Ungdomen snodde
bunkring med förtjusning. Det kostade bara
10 öre. Vid ett bord såldes smörgåsar. Det
var isynnerhet de som handlat med kreatur,
och som hade lång väg hem, och voro i
behov av en bit mat. Fram på dagen var
kreaturshandeln undanstökad. Stora flockar
de lastades på järnvägen, och längs vägarna
ledde man kor i långa rader. I skogskanten
bakom bodarna syntes en liten stugaden
täckt med苔, och hade stora dörrar på
gården. Detta var finken. Här läste man in
sådana individer, som gått för mycket "till det
bästa". Det var ju så att den som brukade

ACC. N:R M. 12830:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9

Småland
Alibo hd
Skatelövs sn
1953

uppt. E. Lökander, Vislanda
f. 1885 i Skatelöv

sprit, Tåg sig ofata ett rus för att komma i
festhumör marknadsdagen. Det var ju inte
lämpligt, ty att sitta i finkan var väl ett
dåligt nöje. Detta öde hände blott sådana,
som inte kunde reda sig uti folkvrimlet.
Den, som streek och såg oredig ut, blev
varnad av polisen. De, som hotade att slåss
blevo skilda åt, av samme ordningens
vaktare. Detta var något om huru östens
mest besökta marknad såg ut för omkring
60 år sedan. Tilläggas bör att alltid några
tiggare satt och spelade dragspel. De voro
blinda. Någon kunde sjunga gamla låtar.
De hade ofta en flock folk omkring sig. De fingo
en slant av sina åhörare. Men nu var det sent
på eftermiddagen. Tåget södes ut skulle snart
gå, vi måste passa på. Det var översfyllt
med folk på perrongen, tåget blev full
packat.

men var och en fick söka sig plats så gott
han kunde. En del, som voro lundrigt nyktra,
sjöngo visor och betedde sig vredigt. men det
gick fort till Torne där stego många av, det
var gott att komma ut i det fria igen.

Vi voro snart hemma, och berättade om
allt vad vi upplevat. —

Men det fanns även andra marknader. Det var
Byd den kallades på vardagspråk "Byamaken"
och så var det Liatorp, och Kluttet som kallades
"Kluttamaken". Det förklarar förs att folk

ledde kreatur till dessa platser. Far ledde
kor till Byd, Han övernattade i en gård, som
tillhörde Huseby den låg en halv mil från Byd.

På dessa platser varade marknaden blott en
dag och det var inga djupa ~~st~~ skogar
på ditvägen, utan ^{man} kyste hur det föll sig.

Hite värre har det nog varit med marknaden

ACC. N:R M. 12830: //.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

11

Småland
Albo hd
Skatelövs sn
1953

uppt. E. Lekander,

Vislanda

i "Wäxjö". Från denna östen gick vägen
genom den stora genom den stora Husaby-
skogen. I denna skog bodde för länge sen
tjuvar och andra ilkgärningsmän. Därville
någ de vägfärande vara flera i följ. Mäster-
tjuven Tjällberg hade ju sitt tillhåll där. Denne
tjuve stal en häst och vagn utanför prästgården
i Skatelöv, sedan begav han sig till Husaby
och stal där, körde sedan i väg åt skogen.
När han kört en stund, vände han hästen
så att han skulle springa hem. Sedan tog
han med sig de stulna varorna och försau
inne i den stora skogen. Vägen plats där man
plågade rasta fanns det inte försän man kom
till Nöbbelä Gästgivarögård, längre fram
mot staden fanns det en mindre gård, som
hette Bonnatorp. Där brukade folk åta
De, som brukade ödrichä gjorde det också

11)

om de hade en "lounnreflaske" med sig. Om
det var kallt, ansågs ju sprit bra. Om det var
marknad eller torstdag i staden, gick det helst
i sken mot hemmet. Det tänkte man inte på
att ju sådana skjutsar gingo fort och den,
som körde sjöng emellanåt. Att hästarna
blevo "skända eller modstulna" var nog det
samma som man sade, att hästen började
sträta och dra och lasset blev honom för
tungt. Men hade viit för sig att någon ond
ande hängde sig på, så det blev allt för svårt,
och när hästen hade strutat en stund, så
blev han som fört. Han kunde springa
och svetten upphörde. En Dagsresa torde
väl varit 3 mil, ty det var avståndet emellan
Gottåsa och Köbhelc. Det var ju ett "skjutschäll".
Det var den vanliga fjädersvagnen, som man
använde. Det fanns även skånska vagnar

Småland

Allbo hd.

Skatelövs sn
1953

uppt. E. Iekander, Vislanda

f. 1885 i Skatelöv

ACC. N.R. M. 12830:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13

de varo större och passade bra att fösa
varor på. Man buntade ihop korgar av ene,
smide, skinn, skjutna djur. I Växjö hade man
ju gott om varor, men marknaden var
ju omtyckt ändå ty då bredde brämsan
ut sina varor. Det var bättre för köparen.
De, som besökte flera marknader i rad varo
kreatursbandlase, de kunde köpa en del djur
och sedan sälja dem på en annan marknad
med vinst. Fattare kunde gösa på samma
vis. Bredit förekom inte på någon marknad
och inte hos knallar lätter, och inte var det
vanligt, att lämna sina uppdrag åt någon
annan det kunde vara tillfälligt, men inte
någon sed. Detsamma var det också med bytes-
handel. Folk ville ju ha något nytt. "Växjömaken"
är väl mycket gammal. Det var ju tre om året
flöst vår och vintemarken

Det var den 15-16 februari här på orten kallas
vintermarknaden, seframässe maken
Som bekant, ett minnefden helige Sigfrid.
Där man hör "seframässe" nämnas, är det lik-
tydigt med vinter och köld. Den ä ju större
och har fler varor än de förut omtalade.

Där fanns ju nästan allt, vad folk behövde.
De unga kommo ju ofta dit för att förlova
sig. Där fanns ju guldsmid, och allt vad som
höorde till sådana ting. Det var också vanligt
att köpa någon sak och ge i marknadsgåva.
Det kunde vara en nytto sak eller bara smask.
En sak var vanlig över allt, det var de stora
karamellerne d. v. s. gämnt papper lindat om en
bit socker. På den tiden, det här är, fråga
om, voro dessa ofantligt stora, papperet
hade många färger, och det var likasom
hedrande för en flicka, att gå omkring och köra

ACC. N:R M. 12830:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

15

Småband
Albo hd
Skatelövs sn
1953

uppt. E. Iekander, Vislanda
f. 1885 i Skatelöv

och bära en sådan kasarell. Mannadsmöjen
voro fler än på andra platser. Även här snurrade
den granna karusellen runt efter positivets toner.
Än visades en vilde eller andra konstiga individer.
Färlingarnas och skjutbanernas långa rad
kraftmätare, tävningsspel o. d. Jag minns ett
ett betydande menageri. Där voro, de värliga
tigrar, läjon, björnar och många andra.
Läjonet röt så att det gao ekot i de långa koridärerna.
Tigern visade sina vita tänder då någon pekade
åt honom, om inte buren varit så bra så skulle
han ätit upp den, som pekade åt honom, vred det
samma. Det var intressant, att se de många
granna, men dock så farliga djuren, voro
hemland är så långt borta. Nu för tiden
ha masknaderna inte sådan betydelse, som förr.
Det finns gott om andra nöjen, och även varos.